

למדין הימנה.

אמר רב אשי: תא שמע ממה ששינו במסכת פרה [פרק יא]: **צלוחית** שמלאה מים לצורך מי חטאת [ועדיין לא קידשום באפר פרה], **שהניחה מגולה, ובא** אחר כך **ומצאה מכוסה, טמאה, ומטמאת** אוכלין ומשקין. (76) **שאני אומר: שמא אדם טמא נכנס לשם וכיסה אותה ותוך כדי טימאה.**

ואם הניחה **מכוסה, ובא ומצאה מגולה,** הרי אם יכולה חולדה לשתות ממנה, וכגון שאינה תלויה הצלוחית באויר, או שיכול נחש לשתות ממנה, **לדבריו רבן גמליאל,** האומר שנחש הרי הוא כחולדה, ופוסל נמי מי חטאת ששתה מהם נחש, **או שירד בה טל בלילה,** הרי היא פסולה.

וטעמא דמילתא, משום דבעינן במי חטאת שינתנו "מים חיים אל כלי", שתהא חיותן בכלי. דהיינו, שמי המעיין יכנסו ישירות לכלי שמקדשים בו, ולא שימלא בכלי זה ויערה לכלי אחר. וחולדה, ואף נחש לרבן גמליאל, ממלאין פיהם מהמים וחוזרים ומקיאים אותם לתוך הכלי. (77) וכן טל, לאו מים חיים הוא.

ואמר רבי יהושע בן לוי: מה טעם הניחה מכוסה ומצאה מגולה הרי היא טהורה במקום שאין חולדה ונחש יכולים לשתות

ממנה? ואמאי לא חיישינן שמא אדם טמא גילה אותה וטימאה, כמו דחיישינן בהניחה מגולה ומצאה מכוסה?

והשיב: **מפני שדרכן של שרצים לגלות.** ואף א-א על גב שאדם נמי דרכו לגלות, הא איכא למיתלי נמי באדם טהור, ונמצא שיש רוב מקרים לטהר: שמא שרצים גילוה, ואף אי אדם גילה, שמא טהור הוא. והצד שאדם טמא גילה הוא מיעוט. הילכך אזלינן בתר רובא.

ואולם, ב"מגולה ומצאה מכוסה", ליכא למיתלי בשרצים שכיסוה, כי אין דרכן של שרצים לכסות, אלא וודאי אדם כיסה, וספק שקול הוא, שמא טהור הוא, שמא טמא.

מכל מקום שמעת מינה, דסכנתא חמירא מאיסורא. דבאיסור אזלינן בתר רובא. ואילו בסכנת מים מגולים, אף דאיכא רוב להקל — שמא אדם גילה אותם, ואף אי שרצים גילוה, אולי שרצים שאין בהם ארס היו, בכל אופן מחמרינן וחיישינן למיעוט נחשים שיש בהם סכנה.

אי נמי, יש עוד דרך להוכיח כן. דהא **טעמא** דפסלינן למי חטאת, הוא דוקא משום דהניחה לצלוחית כשהיא מגולה **ובא ומצאה מכוסה,** או **מכוסה ובא ומצאה מגולה.** הא אם **מצאה כמו שהניחה, לא** חשש **טומאה**

מצת מצוה, שאינה יכולה להתבטל ולקבל דין של מצה לשמה כשמתערבת במצות אחרות שנאפו לשמה, וכמבואר באחרונים שביטול ברוב רק "מוריד דינים" ואינו "נותן דינים", ולכן אין המים שהקיאו יכולים לקבל שם מים חיים, כשמתבטלים ברוב המים החיים.

76. וכל שכן שנפסלו המים מקידוש באפר פרה, דהא כל מעשי פרה אדומה במעלות טהרת הקודש הם נעשים. ד"חטאת קרייה רחמנא".

77. ומקצת המים שמקיאים אינם מתבטלים ברוב המים הכשרים, וכמו הדין במצה שנעשית שלא לשמה שהתערבה במצות שנעשו לשם

— אי עבר עליהם בגילויים שיעור זמן בכדי שיצא הנחש מתחת אוזן הכלי, וישתה ויחזור לחורו שתחת אוזן הכלי.

איתמר: השוחט בסכין בדוקה מפגם, ולאחר שחיטה לא בדקה מיד, ולאחר זמן נמצאת פגומה—

אמר רב הונא: אפילו אם לאחר שחיטה ולפני שבדקה שיבר בה עצמות כל היום, השחיטה פסולה. דלא תלינן שנפגמה הסכין מחמת ששבר בה עצמות לאחר שחיטה, אלא **חיישינן שמא בעור הבהמה נפגמה** הסכין קודם ששחט את סימניה. ונמצא ששחט בסכין פגומה, ומתנבלת הבהמה בהכי. כיון שלא נשחטים הסימנים אלא נקרעים על ידי הפגימה של הסכין. ורחמנא אמר "וזבחת".

ורב חסדא אמר: השחיטה כשרה. דכיון שקודם שחיטה בדק הסכין ומצאה נקיה מפגם, אמרינן **שמא בעצם ששיבר בה לאחר שחיטה, נפגמה.** ונמצא שבשעת שחיטה עדיין כשירה היתה.

ודנה הגמרא: **בשלמא רב הונא** דפוסל, מסתבר טעמיה. דהוא **כשמעתיא אזיל**, דמוקמינן לבהמה אחזקת איסורה. כמו דאמר לעיל ד"בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת". וכל שנולד ספק בכשרות השחיטה, אסרינן לה מספק, עד שיודע בודאי שנשחטה כראוי.

אלא רב חסדא, מאי טעמא מכשיר, וכיצד מפיק לה מחזקת איסור מספק?

ומשנינן: **אמר לך רב חסדא: עצם ודאי פוגם את הסכין בשבירתו, אבל עור הבהמה ספק**

מפני טמא שנגע בה **איכא, ולא חשש פסולה** מפני נחש וחולדה ששתו ממנה **איכא, כי בלא שתהיה ריעותא בפנינו על ידי שראינו בה שינוי, לא מתעורר לנו ספק כלל.**

ואילו משום **ספק דאיכא במים מגולים הן אסורין**, אף כשהניחם מגולים ומצאם כמו שהניחם, שעל אף שאין לנו להסתפק עליהם, מכל מקום כיון דשהו המים בגילוי בכדי שיוכל נחש לשתות מהם — אסורים. **שמע מינה "חמירא סכנתא מאיסורא".**

ומסקינן: **שמע מינה!**

תנן התם: ג' משקיין אסורין משום גילוי: מים, ויין, וחלב, לפי שמשקיין אלו, כשהן מגולין, דרך הנחש לשתות מהן.

כמה זמן ישחו המשקיין כשהם מגולים, ויחיו אסורין מחשש ארס הנחש?

כשיעבור משך זמן שיש בו בכדי **שיצא הרחש** [השרץ, כלומר הנחש] **ממקום קרוב, וישתה מהכלי.**

ודנה הגמרא: **וכמה הוא המרחק של "מקום קרוב"?**

אמר רבי יצחק בריה דרב יהודה: כדי שיצא הנחש מתחת אוזן הכלי וישתה. דחיישינן שמא הנחש נמצא שם.

ומקשינן: וכי בהך פרק זמן קצר ד"יצא וישתה" בלבד איכא למיחש? והא אי אתא להתם נחש, הוי קא חזי ליה בחזרתו לחורו, ומדלא חזי ליה הא ודאי לא אתא.

ומשנינן: **אלא, שיעור הזמן שבו הן נאסרין**

ומשנינן: שאני הכא דכבר נפקא מחזקתה, שהרי שחוטא היא לפניך.

ושוב דחינן: הכא נמי גבי חציצה, הרי טבל הוא לפניך, ונימא דיצא מחזקת טומאה ראשונה.

ומשנינן: שאני התם, דהא אתילידא ביה בטובל ריעותא, שהרי נמצאת עליו חציצה, ושמא כבר בשעת טבילה הוי. ואין בפנינו טבילה ודאית שתוציאנו מחזקת טומאה. לפיכך, עדיין בחזקתו הראשונה קאי.

ושוב דחינן: הכא נמי גבי סכין, נימא דאין השחיטה מוציאה את הבהמה מחזקת איסורה, כיון דאתילידא בה בשחיטה ריעותא, על ידי פגימת הסכין.

ומשנינן: שאני הכא דפכין איתרעאי, אבל בהמה עצמה לא אתרעאי. וכיון דלאו בגופה ממש אתיליד ריעותא אלא בדבר אחר, לא דמי לטבילה. שהריעותא היא בגופו של הטובל. לפיכך, לא אתי ספק ריעותא דסכין ומוציא אותו מידי שחיטה ודאית. ותלינן דמחמת העצם נפגם הסכין.

מיתיבי: תניא: שחט בעוף את הושט [וסגי בעוף שחיטת סימן אחד בלבד] ואחר כך נשמטה הגרגרת — כשרה.

נשמטה הגרגרת ואחר כך שחט את הושט — פסולה [שהרי נטרפה בתחלה].

פוגם ספק לא פוגם, ואם כן הוי עור ספק לסיבת הפגם, ועצם ודאי לסיבת הפגם, ואין ספק מוציא מידי ודאי. ולכך תלינן את הפגימה בשבירת העצם לאחר השחיטה ולא בחיתוך העור. משום שהכרעה זו של "אין ספק מוציא מידי ודאי", עדיפה על הכרעת חזקה.⁽⁷⁸⁾

מתיב רבא לסיועיה לרב הונא: תניא: טמא שטבל ועלה מטבילתו, ונמצא עליו לאחר שעלה דבר שהוא חוצץ בטבילה, וספק אם בשעת טבילה כבר היה על גופו הדבר החוצץ וטבילתו פסולה, או שרק לאחר הטבילה דבקה בו אותה חציצה וטבילתו כשרה, הרי אף על פי שנתעסק באותו המין של הדבר החוצץ כל היום כולו, לאחר שטבל, לא עלתה לו טבילה. עד שיאמר: ברי לי שלא היה עלי חציצה קודם לכן.

וקשיא לרב חסדא דאמר "אין ספק מוציא מידי ודאי", דהא הכא, דודאי טבל,⁽⁷⁹⁾ וספק הוה עליה ספק לא הוה עליה חציצה בשעת טבילה. ובכל זאת, קאתי ספק חציצה ומוציא מידי ודאי טבילה.

ומשנינן: שאני התם, דאיכא למימר: העמוד טמא על חזקתו. דהרי עד שטבל הוי ודאי טמא. ומוקמינן ליה אחזקה קמייתא, ואימא לא טבל.

ודחינן: הכא נמי, לגבי סכין, נימא העמוד בהמה על חזקתה, שבחיה בחזקת איסור עומדת, ואימר לא נשחטה כראוי ותאסרנה.

לאחר הטבילה, כיון דנתעסק לאחר הטבילה באותו המין, ואילו החשש שנדבק קודם טבילה הוא רק ספק. תוס'.

78. [ועוד יבואר לקמן, דאמרינן כן משום דאיתרע לחזקה].

79. כלומר, שודאי יש סיבה שתדבק החציצה

ומסקינן: והלכתא כוותיה דרב הונא, שאם נמצאת הסכין פגומה לאחר שחיטה, השחיטה פסולה — כשלא שיבר בה עצם לאחר שחיטה. דאז ליכא למיתלי אלא שנפגמה בעור, קודם שחיטה.

והלכתא כוותיה דרב חסדא, שהשחיטה כשירה — כשייבר בה עצם לאחר שחיטה. דתלינן שנפגמה בעצם, משום דאין ספק מוציא מידי ודאי.

ומקשינן: מהך דאמרת דהלכתא כרב הונא היכא שלא שיבר, מכלל זה אתה למד דרב חסדא מכשיר אף על גב דלא שיבר בה עצם. ואיך אמר הכי? והא בהכרח דנפגמה בעור קודם שחיטה. דאם לא כן, אלא כמאי איפגים?

ומשינינן: טעמא דרב חסדא דמכשיר אף היכא דליכא למיתלי בעצם, כי אימא בעצם דמפרקת שהיא מתחת הסימנים, איפגים. ולעולם לאחר שחיטת הסימנים נפגמה. ובהא לא סבירא לן כוותיה. דבכי האי גוונא לא הוי ספק וודאי, דאין יותר סבה לתלות ולומר שנפגמה בעצם המפרקת לאחר שחיטה מאשר לתלות בעור לפני שחיטה. אבל היכא שייבר בה עצם לאחר שחיטה, הלכתא כוותיה. משום דבזה איכא יותר ודאות שיפגם בעצם ממה שיפגם על ידי העור קודם השחיטה.

הוה עובדא שנמצאה הסכין פגומה לאחר השחיטה, וטרף רב יוסף עד תליפרי חיותא שנשחטו כולן באותה סכין, ולא בדקוה לסכין בין בהמה לבהמה.

שחט את הושט ואחר שחיטה נמצא שהגרגרת שמוטה, ואינו יודע אם קודם שחיטה נשמטה, שאז העוף הוא טריפה, או אם לאחר שחיטה נשמטה הגרגרת, אבל בשעת שחיטה עדיין כשר היה — זה היה מעשה שאירע, ואמרו חכמים: כל ספק בשחיטה — פסול. דבחזקת איסור קאי.

ודנה הגמרא: "כל ספק בשחיטה", לישנא ד"כל" לאתויי מאי?

לאו, לאתויי כהאי גוונא דסכין שנמצאת פגומה לאחר שחיטה, דגם בזה פסלינן מספק, ומוקמינן אחזקת איסור, וקשיא לרב חסדא.

ודחינן: לא להכי הוא דאתא. אלא לאתויי ספק שהה בשחיטה, או ספק דרם בשחיטה. דמוקמינן לה אחזקת איסור שעומדת בה מחייה. דבכהאי גוונא לא הוי ספק וודאי, ומודה רב חסדא בהא.

ב-י ומקשינן: ומאי שנא האי ספק דלא ידעינן אימתי נשמטה הגרגרת או ספק שהה וספק דרם, מספק שנוולד בסכין שמכשיר בה רב חסדא? (80)

ומשינינן: התם, בגרגרת שנשמטה ובספק שהה או ספק דרם, איתילידא בה ריעותא בגופה של בהמה, אבל הכא סכין איתרעאי, אך בהמה עצמה לא איתרעאי. ואין ספק פסול חיצוני של הסכין מוציא מידי ודאי שחיטה של הבהמה שאין בגופה שום ריעותא.